Fikh

Prvi dio

UVOD

Hvala i Zahvala pripadaju Allahu I Gospodaru svih svjetova i neka je Selam i salavat na Njegovog miljenika Muhammeda ρ na njegovu časnu porodicu, na njegove ashabe i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Poštovana braćo i sestre, poštovani čitaoci predstavljavamo vam nekoliko brošuri sa Šeri'atske akademije Mus'ab ibn Umejr.

Odmah na početku želimo da se zahvalimo svim profesorima i direktoru medrese bratu Abdurrahmanu na velikodušno ustupljenim čistim (što se tiče autorskih i drugih prava) i djelomično obrađenim tekstovima za ove skripte,

a zatim želimo da preporučimo ove tekstove svim onim koji su željni čistog i ispravnog znanja i studentima svih Šerijatskih medresa.

Napominjemo da će jedan dio sredstava ostvarenih distribucijom ove skripte biti ustupljen Šeri'atskoj akademiji Mus'ab ibn Umejr, a drugi dio će biti upotrebljen za pokrivanje troškova štampanja i u davetske svrhe Inšaallah.

Aktivna Islamska Omladina Linz

Hvala i zahvala pripada Allahu dželleša'nuhu , a nakon toga salavat i selam na Resula Muhammeda sallallahu alejhi ve sellem, na njegove ashabe Radijellahu anhum, na njegovu časnu porodicu i sve one koji ga slijede do Sudnjeg dana.

Prije svega na samom početku ove naše skromne brošurice u kojoj je jedan dio znanja ili možda uvod u znanje, mi vam srdačno želimo toplu dobrodošlicu, jer je to od sunneta Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, što možemo vidjeti iz slučaja kada mu je došao Safvan radijallahu anhu i rekao da želi da uči i da studira šeri'atsko znanje. Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je rekao: "Dobro došao, o ti koji tražiš znanje!" Dakle, od sunneta je da se poželi dobrodošlica, te vam je mi želimo uz molbu Allahu dželleša'nuhu da nam dadne bereket i da se kasnije širi i uzdiže čisto i ispravno šeri'atsko znanje, a zatim čestitamo vam na odabiru ovoga puta i želimo da budete nasljednici Allahovih I poslanika, jer kaže Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem: "Učenjaci su nasljednici Allahovih poslanika."

Nasljednici Allahovih poslanika su sa dva aspekta: sa aspekta traženja znanja i sa aspekta prenošenja tog znanja, jer su to radili Allahovi I poslanici. Dakle, suštinska zadaća Allahovih poslanika je bila prenošenje, dostavljanje i objašnjavanje ljudima Allahove dželleša'nuhu Objave.

Kaže Uzvišeni I: *"Opominji, opomena će koristiti vjernicima."* (Ed-Dariat, 55. ajet)

Učenjaci su knjige uglavnom počinjali hadisom: "Doista se djela vrednuju prema nijjetu…"

Šeri'atska akademija Mus'ab ibn Umejr

Fikh

Uvod – Šerijat

Allah Y je poslao Muhammeda ρ sa kompletnim Šeri'atom kao što kaže Allah *Y: "Mi smo te poslali svim ljudima da radosne vijesti donosiš i da opominješ, ali većina ljudi ne zna".*

وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا

(Saba, 28. ajet)

1. U njemu (Šeri'atu) nema ništa što je teško za povjerovati ili što je teško za sprovesti u praksu, jer Allah Y kaže: *"Allah ne opterećuje nikoga preko njegovih mogućnosti".*

لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

(El – Bekara, 286.ajet)

2. Postoje ibadeti i vjerovanja koja su došla razjašnjena i postoje pravila koja se razlikuju sa vremenom i sa mjestom, poput građanskih koristi, ta pravila su došla u globalu i koriste svim ljudima. Sve što je došlo u vjeri je korisno. Normalno je da su ove stvari u skladu sa prirodom i razumom. Cilj ove risale je čišćenje duša, kroz obožavanje Allaha Y . Cilj Šeri'ata je čuvanje vjere, života, časti, imetka i porijekla.

Cilj Risale

1. Čišćenje duša kroz obožavanje AllahaY.
2. Učvršćivanje ljudskog društva kroz jednakost, pravdu, ljubav, milost i ovo je uzrok uspjeha i sreće na dunjaluku i Ahiretu. Dokaz za ovo su riječi Uzvišenog Allaha *Y: "On je neukima poslao Poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi."* (El – Džumu'a, 2.)

هُوَ ٱلَّذِى بَعَثَ فِى ٱلْأُمِّيِّـۧنَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَـٰتِهِۦ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا۟ مِن قَبْلُ لَفِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢﴾

Islamsko propisivanje 'FIKH'

On predstavlja akcijski dio islamske risale. Propisivanje ne može biti osim kroz vahj (objavu), a što se tiče propisivanja za dunjalučke stvari, Poslaniku ρ je bilo naređeno da se dogovara sa ljudima.

1 Opšta pravila koja je postavio Fikh da njime idu muslimani

1. Zabrana istraživanja događaja prije nego se dogode. Kaže Allah Y: *"O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni; a ako budete pitali za to dok se Kur'an objavljuje, objasniće vam se, ono ranije Allah vam je već oprostio. – A Allah prašta i blag je."* (El – Ma'ida, 101.ajet)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَسْـَٔلُوا۟ عَنْ أَشْيَآءَ إِن تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ وَإِن تَسْـَٔلُوا۟ عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ ٱلْقُرْءَانُ تُبْدَ لَكُمْ عَفَا ٱللَّهُ عَنْهَا ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ

2.Izbjegavanje pretjeranog zapitkivanja. Bilježi Muslim od Ebu Hurejre τ da je Allahov Poslanik ρ rekao: "Allah kod vas mrzi; rekla- kazala, mnoštvo zapitkivanja i rasipništvo."

3. Izbjegavanje razlika i razmimoilaženja u vjeri. Kaže Allah Y: *"Ova vaša vjera – jedina je prava vjera, a Ja sam Gospodar vaš,*

pa Me se pričuvajte!" A oni su se u pitanjima vjere svoje podijelili na skupine, svaka stranka zadovoljna onim što ispovijeda." (El – Mu'minun, 52,-53.ajeta)

وَإِنَّ هَـٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَأَنَا۠ رَبُّكُمْ فَٱتَّقُونِ ﴿٥٢﴾ فَتَقَطَّعُوٓا۟ أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ زُبُرًا ۖ كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

4. Ona pitanja po kojima smo se razišli vraćaju se Kur'anu i Sunnetu, kaže Allah Y: *"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše."*

(En – Nisa, 59.ajet)

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُوا۟ ٱلرَّسُولَ وَأُو۟لِى ٱلْأَمْرِ مِنكُمْ ۖ فَإِن تَنَـٰزَعْتُمْ فِى شَىْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

I na osnovu ovih pravila ashabi su hodili putem Islama i između njih nije bilo razlike, osim po sitnim pitanjima. A imami mezheba koji su došli poslije, oni su slijedili praksu onih prije njih, s tim da su neki od njih bili bliže sunnetu, kao među stanovnicima Hidžaza, a drugi su opet bili bliži mišljenjima poput stanovnika Iraka među kojima je bilo malo onih koji su poznavali hadis, zbog daljine od mjesta gdje je sišla Objava (vahj).

Ovi imami su žrtvovali ono najvrednije da bi ljude upoznali sa ovom vjerom. Ljudima su zabranjivali da ih slijede i govorili su da nije dozvoljeno nikome da navede neki naš stav ako nema dokaz, ali ljudima nakon njih je oslabio entuzijazam, te su ušli u slijepo slijeđenje (taklid). Svaka grupa se prihvatila jednog mezheba i

fanatično ga se držala i svim silama težila ka pomaganju tog mezheba. I tako ovim ulaskom u slijepo slijeđenje i fanatično držanje određenih likova, ljudi, određenih stavova, ummet je izgubio uputu Kur'ana i Sunneta, zatvorena su vrata idžtihada, te je ummet upao u velika iskušenja.

2 'Razlozi razmimoilaženja među ulemom'

Prije svega mora da znamo da nijedan od imama koji je prihvaćen od ehli sunneta, nije namjerno uradio nešto suprotno riječima Poslanika ρ, i svi se oni slažu da je obavezno slijeđenje Sunneta i složni su da mišljenja i stavovi svakog od njih mogu da se prihvate ili odbiju.

'Povodi razmimoilaženja'

1. Da hadis nije došao do njega, a do koga nije došao neki hadis taj nije dužan da radi ono što hadis propisuje. Ovo je najčešći povod, jer poznavanje svih hadisa nema niko. Allahov Poslanik ρ je govorio, izdavao fetve, presuđivao ili radio nešto, te su ga ljudi koji su bili u njegovoj ρ blizini slušali. Među njima ima onih koji su čuli i onih koji nisu čuli i onda su se jedan od drugih razlikovali; npr: Ebu Bekr koji se nije odvajao od Poslanika ρ ni na putu ni kod kuće, pa kad je Ebu Bekr upitan o nasljedstvu nene rekao je: "Ti nemaš nikakvog dijela ni po Kur'anu ni po Sunnetu, ali ipak sačekaj da upitam ljude, pa su ustali ljudi koji su posvjedočili da je Poslanik ρ neni dao šestinu ostavštine." (Ebu Davud) Što se tiče onih koji su posvjedočili nijedan od njih nije dostigao Ebu Bekra, a uprkos tome su znali nešto što on nije ili npr.: Umer nije znao za propis ulaska u kuću sve dok ga nije obavjestio Musa el Eš'ari o tome. Ebu Se'id τ prenosi, pa kaže: "Sjedio sam u sijelu ensarija," pa dođe Ebu Musa i reče: "Tražio sam od Umera dozvolu tri puta, ali me je on odbio," a čuo sam Poslanika ρ kako kaže:"Kada neko od vas traži dozvolu za ulazak tri puta pa mu se ne dozvoli, neka se vrati," pa je Umer čuvši

to rekao: "Donijet ćeš mi dokaz za ovo ili će te boliti i leđa i stomak od udaraca" te je rekao: "Ima li neko među vama da je čuo ovo?" – pa je Ubejj ibn Ka'b rekao:" Uz tebe neće biti osim najmlađi u grupi, a ja sam bio najmlađi." Kaže Ebu Se'id pa sam otišao sa njim i obavjestio Umera da je Resul to rekao, a Umer je kazao:"Ja tebe ne optužujem, nego ne želim da ljudi olahko prihvataju prenošenje hadisa."

2. Da je do određenog čovjeka (alima) dospio hadis, međutim, on ga nije smatrao ispravnim, bilo da mu je sened prekinut ili da je jedan od prenosioca nepoznat ili je optužen da ima mahana ili da ima loše pamćenje.

3. Da je hadis došao do njega, međutim on ga je zaboravio, kao što bilježi Muslim da je Umer τ upitan o čovjeku koji se odžunupi na putovanju, pa je Umer rekao: "Neka ne klanja dok ne nađe vode, pa je Ammar ibn Jasir rekao:" Vladaru pravovjernih, zar se ne sjećaš da smo bili kod deva, pa smo se odžunupili, pa sam se ja uvaljao u pjesak, a ti nisi klanjao, pa smo to spomenuli Poslaniku ρ, pa je tada rekao:" Dovoljno je bilo ovo (uzeo je tejemum, udarajući rukama pjesak)," pa je Umer rekao: "Boj se Allaha o Ammare," pa Ammar reče: "Neću govoriti ako ne želiš," pa reče Umer: "Ti ćeš snositi odgovornost za ovo."

4. Nepoznavanje pojedinih izraza, termina koji se nalaze u hadisu, pa ih učenjaci različito prihvataju zbog toga.

5. Kontradikcija u vanjskom viđenju sa nekim drugim dokazom, što ukazuje na slabost tog hadisa, derogaciju ili tumačenje na jedan drugi način.

"Vode i njene vrste"

1. Čista voda: to je voda koja je čista u svojoj osnovi i čisteća je, a pod nju potpadaju sljedeće vrste:

a) Kišnica ili snijeg.

Bilježe Buhari i Muslim od Ebu Hurejre τ da je Poslanik ρ kada bi počinjao namaz, donio početni tekbir i učio dovu početka

namaza… "Gospodaru moj, očisti me od grijeha snijegom, vodom i susnježicom."

b) Morska voda.

Bilježe pisci "Sunena" od Ebu Hurejre τ da je došao čovjek kod Poslanika ρ i pitao ga: "Allahov Poslaniče ρ, mi plovimo morem pa sa sobom nosimao malo vode, pa ako budemo abdestili njome, ožednit ćemo, pa možemo li abdestiti morskom vodom?" – pa reče Poslanik ρ: "Njegova voda je čista, a umrlo iz njega je halal."

c) Voda zem-zem.

Od Alije τ se prenosi da je Poslanik ρ tražio posudu sa zem-zemom, napio se iz nje i abdestio.(Bilježi Ahmed)

d) Voda koja se promijenila zbog dugotrajnog stajanja, pa čak i ako je bila pomiješana sa lišćem i mahovinom.

2. Korištena voda – voda koja je upotrebljavana za abdest i gusul.

Bilježe Ahmed i Ebu Davud hadis kojeg prenosi Rubejja bint Mu'avviz da je Poslanik ρ potrao svoju glavu vodom koja mu je ostala na rukama nakon abdesta.

Bilježe Buhari, Muslim i ashabu sunen da je Poslanik ρ sreo Ebu Hurejru na ulicama Medine, koji je bio džunub, pa se Ebu Hurejre sakrio da se okupa, a nakon toga se vratio Poslaniku ρ, pa ga je Poslanik ρ upitao: "Gdje si bio?" – pa reče: "Bio sam džunub, pa nisam htio da budem sa tobom kad sam nečist, pa reče Poslanik ρ: "Subhanallah, vjernik ne može biti nečist."

Dakle ako je vjernik čist, onda voda koju on koristi ne prlja se njime (čovjekom).

Bilježi se u "Sahihajnu" (Buhari i Muslim) od Aiše τ da su ona i Poslanik ρ uzimali gusul iz jedne posude, u isto vrijeme, a u drugom rivajetu, da je rekla: "Ostavi mi malo vode (zbog male količine)," a u drugom hadisu (sahihu) se navodi da je Poslanik ρ ovo isto radio i sa drugim ženama, sa Mejmunom bintu Haris i Ummu Seleme. Bilježi se u '"Sahihu" od Ibn Umera τ da je rekao:

"Muškarci i žene su u doba Allahovog Poslanika ρ abdestili iz jedne posude."

Mes'ela: Među ulemom postoji razilaženje po pitanju ostatka vode kada se samo jedna žena njome očisti, kao što bilježe ashabu sunnen, Ahmed, Bejheki sa sahih senedom od Hakema ibn Amra da je Poslanik ρ zabranio da se čovjek abdesti ostatkom vode iza jedne žene. Odgovor na ovo pitanje je da je zabrana ovdje tenzihom a ne haramom, jer bilježe ashabu sunen, Darekutni i Ibni Madže da je Ibni Abbas τ rekao:"Neke od žena Poslanika ρ su se okupale iz posude," pa je došao Poslanik ρ da se abdesti ili okupa iz te posude, pa mu je jedna od žena rekla: "Allahov Poslaniče ρ bila sam džunub, pa reče Poslanik ρ voda nije džunub." Hadis je sahih, kažu Tirmizi, Hakim i Zehebi.

3. Voda pomiješana sa nečim što je čisto.

Ta voda je čista sve dok zadržava svoja svojstva (boju, okus i miris), a ako promijeni jedno od ova tri svojstva ona više nije čista voda. Hadis kojeg bilježe Buhari i Muslim od Ummu Atijje τ: "Ušao je Allahov Poslanik ρ kod nas kad mu je preselila kći Zejneb," pa reče: "Operite je tri ili pet puta, a u zadnjem pranju stavite kamfor." Bilježe Ahmed i Nesa'i da su Poslanik ρ i Mejmuna τ uzeli gusul iz jedne posude u kojoj je bilo tragova tijesta."

4. Voda pomiješana sa nečistoćom. Postoje dvije situacije ove vode:

E Idžmaom uleme je kazano da ona voda koja promijeni jedno od tri svojstva biva nečistom. (boja, miris i okus)

E Voda ostaje čista ako nije promijenila nijedno od ova tri svojstva.

Bilježe ashabu sunen od Ebu Se'ida τ da je rečeno Poslaniku ρ: "Ti uzimaš abdest iz bunara "Buda'a," a u taj bunar bacaju se krpe žena sa hajzom, psi i ostalo smeće," pa reče: "Čistu vodu ništa ne prlja." Kaže Ahmed da je hadis sahih (bunar Buda'a nije tekao, nego je bio stajaća voda).

"SUR"

Sur je ono što je ostalo u posudi nakon pijenja.

"Vrste sura"

1. Čovječiji sur je čist bilo da se radi o muslimanu, kafiru, džunubu ili ženi sa hajzom . Što se tiče 28. ajeta iz sure Et-Tewbe: "O vjernici, mnogobošci su sama nečist (pogan)," - podrazumijeva apstraktnu nečist sa aspekta njihove prljave akide. Oni (mušrici) su živjeli sa muslimanima, a njihove delegacije su dolazile Poslaniku ρ i ulazile u njegov mesdžid, a on ρ nije naredio da se opere išta od onoga što su dodirivali. Bilježi Muslim od Aiše τ da je rekla: "Pila sam iz posude dok sam imala hajz, pa sam je dala Poslaniku ρ, te je on ρ stavio svoje usne na mjesto gdje su bile moje."

2. Sur životinje čije se meso jede. On je čist po većini uleme i dozvoljeno je da se pije i da se uzima abdest iz te posude.

3. Sur mazge,magarca, zvijeri i ptica grabljivica je čist, jer u hadisu od Džabira τ se navodi: "Upitan je Poslanik ρ:" Hoćemo li abdestiti sa ostatkom vode iza magarca?" – pa reče ρ:" Da i sa ostatkom iza svih zvijeri." Bilježe Darekutni, Bejheki i Šafi'i sa senedima koji jedan drugog učvršćuju.

4. Sur mačke je čist, jer u hadisu od Kebše bintu Ka'b se navodi da je svome mužu Katadi stavila posudu da se napije iz nje, pa je on vidjevši mačku nageo posudu te je napojio zbog čega se njegova žena začudila, na što joj on reče." Da li se to čudiš, o rodice?" – ona reče: "Da!" - pa on reče: "Rekao je Poslanik ρ da ona (mačka) nije nečista." (Ashabu sunen)

5. Sur psa i svinje je nečist i treba ga izbjegavati. Bilježe Buhari i Muslim od Ebu Hurejre τ, da je Poslanik ρ rekao: "Ako pas pije iz posude nekog od vas, neka je opere sedam puta, a u drugom rivajetu:"Prvo pranje neka bude zemljom." Drugi rivajet bilježe Ahmed i Muslim.

Nečistoće

Definicija nečistoća - to su prljave stvari koje musliman treba izbjegavati, a u slučaju da ga nešto od njih zakači, svoje tijelo treba da opere. Kaže Allah Y u 4.ajetu sure El-Muddessir: *"I odijelo svoje očisti."*

Kaže Allah Y u 222.ajetu sure El-Bakara: *"Allah zaista voli one koji se često kaju i voli one koji se mnogo čiste."*

إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلتَّوَّٰبِينَ وَيُحِبُّ ٱلْمُتَطَهِّرِينَ ﴿٢٢٢﴾

Vrste nečistoća

1. Mrljina- to je životinja čije je jedenje halal, ali je umrla bez klanja. Uz ovo se dodaje i sve što je otkinuto dok je bila živa. Iz ovog se izuzima mrljina riba i skakavaca koji su čisti. Od Ibn Umera τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Dozvoljene su vam dvije mrljine i dvije krvi; mrljine su ribe i skakavci, a krvi su jetra i slezena." Bilježe Ahmed, Šafi'i, ibn Madže, Bejheki i Darekutni. U ovome hadisu ima slabost, ali ga je imam Ahmed proglasio sahihom, mewkuf, i uzima propis merfu' hadisa.

Također se izuzima: mrljina životinja koje nemaju krvi, poput mrava, pčela i slično i ako ove životinje padnu u hranu ili bilo šta drugo, ne prljaju to.

Stvari od kojih se možemo okoristiti od mrljine

To su: kosti, rogovi, papci, dlake, nokti, perje i koža. Ibn Abbas τ je rekao: "Mejmuna je imala robinju kojoj je data ovca kao sadaka, pa je zatim krepala," pa je prošao Poslanik ρ i rekao:*" Zar*

niste uzeli njenu kožu, uštavili je i okoristili se njome," pa rekoše: "Ona je krepala," pa reče: "Zabranjeno je da se jede." (El-Džema'a)

Napomena: sirište i mlijeko mrljine su čisti, jer su ashabi kad su oslobodili Irak jeli sir medžusija (vatropoklonika), a on se pravi uz pomoć maje (sirište iz utrobe), uprkos tome što meso koje zakolju vatropoklonici, pa makar bilo i na halal način, nije dozvoljeno muslimanu da jede. Kada je Selman el Farisi upitan o siru i maslu, kazao je: "Halal je ono što je Allah Y ohalalio u Svojoj Knjizi, a haram je ono što je oharamio, a ono što je prešutio je oprošteno."

2. Krv - bilo da se radi o menstruaciji ili velikoj količini prilikom klanja, a mala količina (sitne kapi koje se raspršе) se zanemaruje.

Kaže Allah Y: *"Reci; ja ne vidim u ovome što mi se objavljuje da je ikome zabranjeno jesti ma šta drugo osim strvi ili krvi koja ističe, ili svinjskog mesa, - to je doista pogano - ili što je kao grijeh zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime. A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, samo toliko da glad utoli, Gospodar tvoj će doista oprostiti i milostiv biti."* (El-An'am, 145.)

Zabilježeno je da su ashabi klanjali sa ranama. Bilježi Buhari od Hassana da je rekao: "Muslimani su klanjali sa ranama." Krv prouzrokovana krpeljom ne smeta.

3. Svinjsko meso - ono je kompletno nečisto. Mes'ela po pitanju uštavljene kože ima osam stavova, ali je najbolje da to izbjegavamo.

4. Povraćanje, mokraća i izmet čovjeka su nečisti izuzev ako se radi o jako maloj količini onoga što je povraćeno, te mokraće muškog djeteta koje osim dojenja ne jede drugu hranu i dovoljno je da se mjesto na koje ona padne poprska vodom. U hadisu kojeg bilježe Buhari i Muslim se kaže: "Da je Ummu Kajs došla Poslaniku ρ noseći dijete koje nije jelo drugu hranu osim dojenja, pa se dijete pomokrilo u krilo Poslanika ρ, pa je Poslanik ρ tražio da mu se donese voda, zatim je poprskao mjesto gdje je bila mokraća i nije oprao odjeću."

Od Alije τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Mokraća muškog djeteta se poprska vodom, a ženskog se pere." Kaže Katade

da je ovo ako ne jede ništa osim dojenja. Bilježe Ahmed i ashabu sunen osim Nesa'ie.

5. El-Vedij: to je bijela, gusta tekućina koja izlazi nakon mokrenja i nečista je. Kaže Aiša τ: "Vedi je tekućina koja izađe nakon mokrenja, i treba da se opere spolni organ, abdesti i nema potrebe da se kupa." Bilježi Ibn Munzir

6. El-Mezij - je rijetka bijela tekućina koja izlazi pri razmišljanju o polnom aktu ili igranju supružnika pri čemu čovjek možda i ne osjeća njegov izlazak. Iz žene izlazi više nego iz muškarca. Oko njegove nečistoće sva se ulema slaže, a ako dospije na odjeću, dovoljno je da se poprska vodom. Alija τ kaže: "Bio sam čovjek kojem je puno izlazio mezij," te sam naredio jednom čovjeku da pita Poslanika ρ o tome, jer je njegova kći bila moja žena, pa mu je Allahov Poslanik ρ odgovorio: "Abdesti se i operi spolni organ." (Bilježi Buhari)

Od Sehla ibn Hunejfa se prenosi da je rekao: "Mezi mi je zadavao mnoge muke, te sam se često zbog toga kupao," zatim sam to spomenuo Poslaniku ρ pa mi je rekao:"Dovoljno je da abdestiš," pa sam opet upitao:"A šta ako padne na odjeću?" – pa reče ρ: "Dovoljno je da uzmeš vode u šaku i da pospeš po tom mjestu." Ebu Davud, Ibn Madže i Tirmizi koji kaže da je hasenun sahih.

7. El-Menij - pojedini učenjaci kažu da je nečist iako je ispravnije da je čist. Kaže Aiša τ: "Ako bi na odjeći Allahova Poslanika ρ bilo menija koji je suh, istrljala bi ga, a ako bi bio vlažan, oprala bih ga." Bilježe Darekutni, Ebu Avvane i El Bezzar.

Menij je sperma koja izlazi prilikom polnog općenja. Međutim, ono što izađe iz žene se zove ženska voda i dužna se okupati poslije sna kao i muškarac, također i samozadovoljavanje (mastrubacija) koje je haram.

8. Mokraća i izmet životinja čije se meso ne jede su nečisti. Prenosi Abdullah ibn Mes'ud da je Allahov Poslanik ρ otišao da obavi nuždu, pa mi je rekao: "Daj mi tri kamena," pa sam našao dva kamena, a treće je bilo osušeni izmet neke životinje, pa je Poslanik ρ

rekao:"Ovo je nečisto, pa je to bacio." Bilježe Buhari, Ibnu Madže i Ibn Huzejme

9. El-Džellaleh -to je životinja čije je meso dozvoljeno jesti, međutim, kada ona počne jesti nečistu hranu (tj. ako većina njene hrane bude nečista) time biva zabranjeno jedenje njena mesa, i pijenje njena mlijeka. Ibn Abbas τ prenosi da je Poslanik ρ zabranio da se pije mlijeko džellaleh. Bilježe ashabu sunen. U drugom rivajetu od Ebu Davuda stoji da je zabranio da se koristi kao jahalica, a u rivajetu od imama Ahmeda stoji da je zabranio da se jede njeno meso.

Džellaleh može biti krava, kokoš, ovca, koza, patka i slično, a to se ispoljava u boji njenog mesa i u mirisu. Ako tu životinju izolujemo od mjesta gdje je jela tu nečistu hranu i ostavimo je izvjesno vrijeme hraneći je čistom hranom, ona tada postaje čista. Što se tiče kokoške i patke ovaj period je tri dana, a za kravu, devu i slično je 40 dana, a za ovce i koze je period nešto duži od kokoške.

10. Alkohol - je nečist kod džumhura (većine) uleme, međutim, da li je njegova nečistoća apstraktna ili konkretna, tu se razilaze učenjaci.

11. Pas - je nečist i ono što dotakne njegova pljuvačka treba oprati sedam puta, a prvi put zemljom.

"Čišćenje nečistoća"

Odjeća ili tijelo na koje padne nečistoća pere se vodom i nije potrebno da se pere kompletno tijelo ili kompletna odjeća. Mjesto koje je nečisto pere se dok se ne ukloni trag, a ako nakon pranja ostane trag preko njega se prelazi. A što se tiče odjeće na koju je pala nečistoća, a ne zna se mjesto,onda se odjeća kompletna pere.

"Čišćenje zemlje od nečistoće"

Ukoliko je na zemlju pala nečistoća čisti se posipanjem vode na nju. Bilježi džema'a osim Muslima od Ebu Hurejre τ da kaže: "Jedan beduin je izvršio malu nuždu u mesdžidu, pa su ljudi ustali da

ga udaraju," pa je Poslanik ρ rekao: "Ostavite ga, a na to mjesto pospite lonac vode, poslani ste da olakšate, a ne da otežate."

"Čišćenje masla i onog što mu sliči"

Bilježi Muslim od Mejmune da je Poslanik ρ upitan za miša koji padne u maslo, pa je rekao: "Bacite ga (miša) i dio oko njega, i jedite vaše maslo."

"Čišćenje kože mrljine štavljenjem"

Bilježe Buhari i Muslim od Ibn Abbasa τ, da je Poslanik ρ rekao: "Ako se koža uštavi, čista je."

"Čišćenje tvrdih stvari"

Poput noža, sablje, stakla i slično. Ove stvari se čiste brisanjem.

"Čišćenje obuće"

Obuća se čisti brisanjem od zemlju. Bilježi Ebu Davud od Ebu Hurejre τ da je Poslanik ρ rekao: "Ako neko od vas nagazi obućom na nečistoću, zemlja mu je čista."

"Vino"

Vino postaje čisto kada prirodno, Allahovom voljom, pređe u sirće. A ako je to urađeno na vještački način ulema se razišla, a najbolje je da se izbjegava.

"Korisne napomene"

- Štrik, ako se na njega objesi nečista odjeća, te nakon što se skine on ostane izložen suncu i vjetrovima, nema smetnje da se na njega okači čista odjeća.
- Ako na tebe padne neka tekućina, a ne znaš da li je voda ili nešto drugo, nećeš istraživati.
- Zemlja na ulicama u osnovi je čista.
- Ako čovjek završi namaz, a zatim otkrije da mu je na odjeći bilo nečistoće, nije dužan obnoviti namaz za razliku od situacije kada se sjeti da nije abdestio ili da je bio džunub, tada treba obnoviti namaz.
- Ako ne zna na kojem je djelu odjeće nečistoća, treba da opere kompletnu odjeću.
- U situaciji da se njegova odjeća koja je nečista pomiješa sa drugom odjećom u ormaru, u tom slučaju on će probrati onu majicu za koju preovladava mišljenje da je čista, te će u njoj klanjati.

"Adabi obavljanja nužde"

Napomena: Nalaze se u knjizi ‘’Minhadžul Muslim’’(Put pravog muslimana I dio na strani 261)

Dodatak – O pravilima pristojnosti pri obavljanju nužde.

1. Da se ne obavlja mala nužda stojeći, jer je to suprotno poniznosti i zato što postoji mogućnost da budemo isprskani nečistoćom. Kaže Aiša: "Ko vam kaže da je Poslanik ρ vršio malu nuždu stojeći, ne vjerujte mu." Bilježe petorica osim Ebu Davuda (hadis sahih)

Prenosi Huzejfe: Poslanik ρ je otišao na mjesto gdje se baca smeće, pa je obavio malu nuždu stojeći, pa sam se ja okrenuo. Poslije me je zovnuo da mu pomognem pri uzimanju abdesta, pa je potrao po mestvama." Bilježi džema'a (hadis sahih)

Ovo nije kontradikcija jer ima mišljenje da Aiša τ nije vidjela Poslanika ρ da to radi, i to je mišljenje jednog učenjaka.

Međutim pravilo koje je od pravila usuli fikha glasi: "Onaj ko nešto potvrđuje ima prednost nad onim koji negira." Dodatak: Bolje da čovjek obavlja malu nuždu sjedeći.

"Na što treba paziti prilikom potiranja i pranja nakon obavljene nužde?"

1. Nakon obavljene nužde odjeću treba poprskati vodom da bi se odagnala vesvesa, pa kada osjeti da je mokro, da zna da je to zbog ovog prskanja. Sufjan ibn Hakem kaže: "Poslanik ρ je kad bi mokrio, abdestio, poprskao veš vodom." (Dodatak)

"O odnosu prema lijepim urođenim osobinama " (str. 196)

Dodatak:

1. Ostavljanje sijedih dlaka, bilo da se nalaze u bradi ili u kosi, isto važi za žene i za muškarce. Prenosi Amr ibn Šu'ajb od svog oca, a on od svog oca da je Poslanik ρ rekao: "Ne čupajte sijede, jer su one svijetlost muslimana. Nema nijednog muslimana kojem će osijediti jedna dlaka u Islamu, a da mu Allah Y za nju na Sudnjem danu neće upisati jedno dobro djelo, podići ga za jedan stepen i oprostiti mu jednu grešku. " (Bilježe petorica)

"Abdest"

O propisanosti i vrijednosti abdesta

Propisi abdesta

Napomena: Muslimani su se složili da je abdest obavezan od vremena Poslanika ρ do danas. Propisan je i idžmaom.

E O vrijednosti abdesta - farzovima, sunnetima, mekruhima, kako se uzima abdest, šta kvari abdest, mustehabima abdesta, možete pogledati u novom izdanju knjige Ebu Bekra Džabira el-Džezaira

'Minhadžul Muslim' (Put pravog muslimana br. I dio), na strani 264 – 270.

Sunneti abdesta: Nalaze se na strani 266.

Napomena:

E Tačka 1. Zaborav bismille ne utiče na valjanost abdesta.

E Tačka 11. Vezano za sunnete abdesta – riječ Resula: "Rukama i nogama," su kraj hadisa, a ostalo je govor Ebu Hurejre τ.

E Tački 13. Dova poslije uzetog abdesta (Allahummedža'lni minet-tevvabine ve dža'lni mine-l-mutetahhirin!) – njena predaja je daif.

Dodatak koji nema u knjizi:

Tačka 14. Štednja na vodi, pa makar abdestio iz mora. Od Abdullaha ibn Mugafela se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "U mom ummetu (narodu) će biti ljudi koji pretjeruju u čišćenju i u dovi." Bilježe Ahmed, Ibn Madže i Ebu Davud.

Tačka 15. Što se tiče učenja dove prilikom uzimanja abdesta ne prenosi se da je Poslanik to činio, osim u jednom hadisu.

Prenosi se od Ebu Muse el Eš'aria τ da je rekao: "Došao sam Poslaniku ρ i donio mu posudu sa vodom, pa je abdestio, a ja sam ga čuo kako govori: "Allahumme gfirli zenbi ve vesi' li fi dari ve barik li fi rizki," pa sam rekao: "Allahov Poslaniče, čuo sam te kako doviš tu i tu dovu!" – pa reče: "A jesam li šta izostavio." Bilježe Nesa'i i Ibn Sunni, hadis sahih. U Nesaijevoj predaji se navodi da je Poslanik ρ ovu dovu učio nakon abdesta.

Točka 16. Klanjanje dva rekata nakon abdesta. Prenosi se od Ebu Hurejre τ da je Poslanik ρ rekao Bilalu: "Bilale, kaži mi najvrednije djelo koje radiš u Islamu, jer sam ja uistinu čuo zvuk tvojih papuča u Džennetu," pa Bilal reče:"Nisam učinio djelo koje smatram vrednijim od toga, osim da kad god abdestim, klanjam ono što mi je propisano."

Od Ukbeta ibn Amira se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Niko ne abdesti, te upotpuni abdest, klanja dva rekata, te se srcem i licem okrene prema njima, a da mu Džennet ne postane obaveza." (Muslim)

'Šta kvari abdest'

E Tačka 2.(str. 269.) *Minhadžul Muslim*:

Komentar: Duboki san u sjedećem položaju ne kvari abdest, jer nema mogućnosti da izađe vjetar. Bilježi Muslim od Ibn Abbasa da kaže: "Klanjao sam sa Poslanikom ρ jedne noći, pa kada bi mi glava klonula, uhvatio bi me za mehki dio uha."

Bilježi ibn Munzir od Ibn Abbasa τ da kaže: "Obavezan je abdest svakome ko zaspi, izuzev ako mu glave klone jedan ili dva puta."

Buhari navodi poglavlje koje naziva "Poglavlje abdesta nakon sna, i oni koji ne smatraju da je potrebno abdestiti nakon jednog ili dva klonuća glave."

Tačku 4. (str. 269.)

Komentar:

I Od Jusre bint Safvan τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Ko dodirne polni organ, neka ne klanja dok ne abdesti." Bilježe petorica (ashabu sunen i Ahmed) i drugi. Ovaj dokaz uzimaju za obaveznost abdesta, nakon što čovjek dodirne spolni organ.

II Ostali uzimaju kao dokaz hadis od Talka ibn Alijja τ da je upitao Poslanika ρ "Čovjek dotakne svoj spolni organ, da li će abdestiti?' pa reče Poslanik ρ: "On je dio tebe (tj. nije potrebno da se abdesti)." Bilježe petorica i Darekutni - hadis je sahih. Po ovome dokazu rade Hanefije i drugi.

Učenjaci fikha preferiraju prvi hadis nad drugim i to iz sljedeći razloga:

a) Kaže Bejheki: "Što se tiče predaje od Talka, dovoljno nam je to što Buhari i Muslim iz njegovog seneda nisu uzeli ni jednog čovjeka kao prenosioca hadisa."

b) Mišljenje da je Jusrin hadis derogirao Talkov hadis s obzirom da je Jusra primila Islam kasnije (učenjaci usulu fikha ne uzimaju ovo kao relevantnu činjenicu).

c) Postoji pravilo koje glasi: "Ono što mijenja osnovu ima prednost."

d) Jusrin hadis ima više puteva predaje i više ga učenjaka proglašava sahihom, ali zato što je Jusra govorila ovaj hadis u prisustvu muhadžira i ensarija, a bio ih je veliki broj.

e) Sam Talk prenosi hadis kojeg bilježi Taberani, za kojeg kaže da je sahih,da je Poslanik ρ rekao: "Ko dotakne svoj spolni organ neka abdesti." Kao da je čuo prvi hadis prije, a potom čuo ovaj koji se slaže sa Jusrinim hadisom.

f) U senedu Talkovog hadisa nalazi se čovjek po imenu Kajs, za kojeg Šafija kaže: "Nemamo nikoga ko ga poznaje."

Tačka 7 (str. 270)

Komentar:

E Da li dodirivanje žene kvari abdest je mes'ela koja ima tri mišljenja:

a) Da ne kvari abdest ni u kom slučaju, to je stav Ebu Hanife i drugih.

b) Kvari se kada se dodirne sa strašću, a bez strasti ne kvari, ovo je stav Malika i stanovnika Medine.

c) Da se u svakoj situaciji kvari, to je stav Šafije i drugih, tj. što se tiče dodira žene bez zastora (direktan dodir tijela).

Prenosi se od Aiše τ da ju je Poslanik ρ poljubio dok je postio i rekao: "Poljubac ne kvari abdest, a niti post." Bilježe Ishak ibn Rahavi i Bezzar sa sahih senedom. Također se od Aiše τ prenosi da je Poslanik ρ: poljubio neke svoje žene, pa je izašao na namaz i nije abdestio. Bilježe petorica.

Zaključak: Da je drugo mišljenje (mišljenje imama Malika i stanovnika Medine) najispravnije.

Kratka napomena: Izlazak krvi iz rana, usta, kao i povraćanje ne kvari abdest.

'Sumnja čovjeka koji je pod abdestom da li je izgubio abdest, ne kvari abdest'

Osnova je da čovjek ima abdest, a pravilo kaže: Sumnja ne potiskuje ubjeđenje. Od Abbada ibn Temima, a on od svog amidže,

se prenosi, da se neki čovjek požalio Poslaniku ρ ovim riječima: "Čovjek posumnja da mu nešto izađe u namazu (vjetar)," pa reče Poslanik ρ:"Neka ne napušta namaz dok ne čuje zvuk i ne osjeti miris." Bilježi džemaa, osim Tirmizije.

Mustehab je promijeniti abdest

Dodatak na tačku 1 (str. 270.)

Mustehab je samo kod imama Malika.

Dodatak na tačku 2 (str.270.)

Ovo je stav imama Malika, a jači je stav džumhura uleme da je vadžib ponoviti abdest za svaki namaz.

Tačka 4.- Pri spavanju – Bilježe Buhari, Ahmed i Tirmizi od Bera'a ibn Aziba da je Poslanik ρ, rekao: "Kada htjedneš u postelju, abdesti kao za namaz, zatim lezi na desni bok i reci:" Gospodaru moj, predajem ti svoju dušu i okrećem svoje lice Tebi, prepuštam svoje stanje Tebi, i oslanjam se na Tebe, iz želje i iz čežnje prema Tebi, nema spasa niti izlaza od Tebe osim kod Tebe! Gospodaru moj, vjerujem u Knjigu koju Si objavio i u Vjerovjesnika kojeg Si poslao," pa ako umreš u toj noći – umriječeš u fitri, i nek ti ove riječi budu zadnje što ćeš reći, pa sam ponavljao ove riječi Poslaniku ρ, pa dok sam ponavljao umjesto riječi 'Vjerovjesnika kojeg Si poslao', rekao sam' i Poslanika kojeg Si poslao', pa mi je rekao:" Ne, nego Vjerovjesnika kojeg Si poslao." (dodatak)

Tačka 5. Džunub – ako želi da jede, pije ili da ponovo ima spolni odnos ili da spava, mustehab mu je da abdesti. Bilježe Ahmed i Tirmizi od Ammara ibn Jasira da je Poslanik ρ, dao olakšicu džunubu,ako želi da pije, jede, spava, da samo abdesti.

Od Ebu Se'ida se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Ako neko od vas bude sa svojom ženom, pa htjedne ponovo općiti, neka abdesti." Bilježi džemaa osim Buharije, a jedan rivajet kaže: "Bit će aktivniji". (dodatak)

Napomene za onoga koji ima abdest

a) Dozvoljeni govor je i pod abdestom dozvoljen i u Sunnetu nema ništa što ga zabranjuje.
16
b) Ako posumnja koliko je puta oprao neki dio, uzimat će ono u što je
ubijeđen.
c) Postojanje neke zapreke, poput laka za nokte, voska i slično na dijelovima tijela, sprečava uzimanje abdesta, dok boja poput kane ne smeta.
d) Dozvoljeno je da nam neko pomaže pri uzimanju abdesta.
e) Dozvoljeno je da se posušimo nakon abdesta, zimi ili ljeti.
f) Dozvoljeno je ugrijati vodu za abdest.

Napomene za gusul

1. Ako sperma izađe bez strasti (npr. na zimi) ne treba se kupati.
2. Jedan gusul je dovoljan i za pranje od džunupluka i za džumu.
3. Ako se okupa od džunupluka, ali se ne abdesti, kupanje biva zamjena za abdest. Ovo je stav 4 imama, a kod Ahmeda i Ebu Hanife dodaje se da treba da izapere usta i nos, a bolje je da se abdesti prije gusula.
4. Džunupu i ženi koja ima menstraciju dozvoljeno je brijanje i odsijecanje noktiju, izlazak na pijacu i hidžama (puštanje krvi).

Napomene za tejemum

Tačka 3. (str. 277.) Dovoljno je samo jedanput udariti o zemlju i potrati ruke samo do iza šaka.Hadis je sahih, a hadis koji govori o udaranju o zemlju dva puta je daif.
I. Propis mesha po obući i zavoju
Nalazi se na 280. strani

Hadis: "Bilo mu je dovoljno da uzme tejemum, ranu zamota zavojem i preko zavoja učini mesh."

Mes'ela: Ako čovjek ima dio tijela koji ne smije oprati, npr. čovjek ima bolest očiju zbog koje ne smije oprati oči, ni hladnom ni toplom vodom, a džunub je, onda će vodom oprati ono što smije od svoga tijela. Po Šafiji i Ahmedu obavezno je da uzme tejemum zbog ovog dijela tijela (bolesnog), a po Ebu Hanifi ne treba.

Napomene za uvjete mesha

Tačku br. 3. (str. 281.), nema nijedan dokaz koji ovo potvrđuje.
Komentar: Dozvoljeno je uzeti mesh u poderanim čarapama.
E Kad čovjek ima gips ili zavoj i uzme abdest, te potare mesh, pa skine gips ili zavoj, da li je izgubio abdest? Ulema se po ovom pitanju razišla, a ispravnije je da se abdest ne gubi, kao što ne treba obnoviti ni gusul, jer je gips ili zavoj kao dio tijela, ali može ako želi oprati i taj dio tijela.

Napomene za hajz i nifas

Oni koji kažu da je najduži period hajza 15 dana, a najkraći 1 dan, su Šafija i Ahmed. Međutim, niti od Poslanika ρ, niti od ashaba ne postoji nikakva predaja i ova stvar se u osnovi računa po običaju, kao što kaže imam Malik: "Ne postoji određena granica".
Bilježe Ahmed, Darekutni, Ibn Hibban i Hakim da je Amr ibn el As u bici "Zatu-s-selasil" rekao: "Odžunupio sam se u snu u veoma hladnoj noći, pa sam se pobojao da ću se razboliti ako se okupam, pa sam uzeo tejemum i klanjao sa prijateljima kao imam sabah namaz. Kad smo došli kod Poslanika ρ spomenuli smo mu to, pa mi je rekao: "Amre, klanjao si sa svojim prijateljima, a bio si džunup," pa sam se sjetio 29. ajeta iz sure En-Nisa u kojem Allah Y kaže: " I ne ubijajte sami sebe, Allah je prema vama milostiv." - pa sam uzeo

tejemum i klanjao. Poslanik ρ se nasmijao i nije mi ništa rekao." Ovo je prećutno odobravanje.

"Namaz"

Vrijednost namaza

Tačka 7. (str 290.)

Bilježi Taberani od Abdullaha ibn Kirta da je Poslanik ρ rekao: "Prvo zašto će čovjek biti pitan na Sudnjem danu je namaz, pa ako on bude ispravan, ispravna će biti i ostala djela, a ako namaz ne bude ispravan neće biti ispravna ni ostala djela."

Namaz je posljednje što će se izgubiti od vjere i ako se on izgubi, izgubljena je sva vjera.

Bilježi Ibn Hibban od Ebu Umame da je Poslanik ρ rekao: "Spone Islama će se gubiti jedna po jedna, pa svaki put kad se izgubi jedna, ljudi će se uhvatiti za drugu. Prva koja će se izgubiti je vladanje po Šerijatu, a posljednja namaz."

Dodatak: Islam se dobro pozabavio namazom, i naredio da se on praktikuje u svim situacijama: kod kuće, na putu, u sigurnosti, u strahu, te bolesti i niko nema opravdanja da ga ispusti.

Napomene za propis ostavljanja namaza

Ostavljanje namaza negirajući njegovu obavezu je kufr koji izvodi iz Islama po idžmau učenjaka. Ko priznaje i vjeruje obaveznost namaza, međutim, ispušta ga iz lijenosti, nemara ili zauzetosti, hadisi jasno ukazuju da je počinio kufr i da se ubija.

Hadis br. 2. (str. 290.). Muslim i ashabu sunnen osim Nesa'ie.

Prenosi se od Burejde τ da je Poslanik ρ rekao: "Granica koja je između nas i njih (kafira) je namaz, pa ko ga ostavi učinio je kufr." Bilježi Ahmed, ashabu sunen. Od Abdullaha ibn Amra ibn el Asa se prenosi da je Poslanik ρ spomenuo jedan dan namaz i rekao: "Ko ga bude čuvao (misli se na namaz), bit će mu svjetlost, dokaz i spas na

Sudnjem danu, a ko ga ne bude čuvao neće mu biti ni svjetlost, ni dokaz, ni spas. Na Sudnjem danu bit će sa Karunom, sa faraonom, Hamanom i Ubejj ibn Halefom." Bilježe Ahmed, Taberani i ibn Hibban

Kaže ibn Kajjim komentarišući ovaj hadis: "Onaj ko ostavlja namaz zato što ga je zaposlio njegov imetak, vlast, vođstvo i trgovina; pa koga imetak zaposli od namaza on će bit sa Karunom, koga zaposli vlast on će biti sa Faraonom, koga zaposli vođstvo biti će sa Hamanom, a koga zaposli trgovina bit će sa Ubejj ibn Halefom."

Od Abdullaha ibn Šekikija el-Akilija se prenosi da je rekao: "Ashabi Allahovog Poslanika ρ ostavljanje ičeg nisu smatrali kufrom, osim namaza." Bilježe Tirmizi i Hakim, hadis je sahih po šartovima Šejhana.

Ashabi koji su smatrali da je onaj ko ostavi namaz kafir su: Omer τ, Abdullah ibn Mes'ud τ, Mu'az ibn Džebel τ i drugi.

Od učenjaka koji su tog stava su: Ahmed ibn Hambel, Ishak ibn Rahawi, Abdullah ibn Mubarek i drugi.

Trojica imama: Malik, Šafija i Ebu Hanife ne smatraju ovakvu osobu kafirom.

Hadise koji govore o kufru onoga koji ostavi namaz su shvatili kao kufr koji ne izvodi iz Islama, jer postoji mnoštvo dokaza koji ukazuju da se riječ kufr koristi i u situacijama kad ne znači izlazak iz Islama

Srednje mišljenje

Ko ostavi namaz u potpunosti, uz znanje da je on obavezan je kafir, i njegov kufr je očit, a onaj ko neredovno klanja namaz na njega odnose propisi muslimana.

Muslimani su u historiji takvima klanjali džennazu, što je dokaz da su ih smatrali muslimanima.

Kome je namaz obaveza

Namaz je obavezan pametnom i punoljetnom muslimanu. Hadis od Aiše τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: "Pera su dignuta sa trojice: od spavača dok se ne probudi, od djeteta dok ne bude punoljetno i od luđaka dok ne ozdravi." Bilježi Ahmed i ashabu sunnen, a Tirmizi kaže da je sahih. Normalno, to što dijete nije zaduženo namazom ne znači da ga nećemo tjerati na namaz.

Prenosi Amr ibn Šu'ajb od oca, a on od oca da Poslanik ρ kaže: "Naređujte djeci da klanjaju namaz kada napune sedam (godina), a istucite ih zbog njega kada napune deset i razdvojite ih u postelji (tj.muško od ženska)." Bilježe Ahmed, Ebu Dawud i Hakim.

Uvjeti za namaz
Tačka 4. (str.292.)
Dodatak na tačku 4.

Mustehab je što ranije klanjati sabah namaz

Od Ebu Mes'uda el-Ensaria se prenosi da je Poslanik ρ klanjao sabah-namaz u galesu (prvi početak zore), pa je potom klanjao drugi put kad je nastupio sefer (tj. kad se pojavi dnevna svjetlost, međutim, sunce još nije izašlo), a potom je namaz klanjao u galesu sve dok nije preselio na Ahiret i nije više nikako u seferu . Bilježe Ebu Davud i Bejheki sa sahih senedom.

Bilježi džemaa od Aiše τ da je rekla: "Žene vjernika su prisustvovale sabah namazu sa Poslanikom ρ zamotane u svoja platna, vraćale bi se svojim kućama i niko ih ne bi prepoznavao zbog galesa."

Hanefije kao dokaz koriste hadis kojeg bilježe petorica od Rafia ibn Hudejdža da je Poslanik ρ rekao: "Klanjajte sabah namaz u seferu, jer je u tome veća nagrada." Tirmizi ga ocjenjuje kao sahih.

E Kad se kaže, klanjajte namaz u seferu, misli se na dužinu namaza, tj. da se stupi u namaz u galesu, a završi u seferu, jer se prenosi da je Poslanik ρ klanjao sabah sa 60 – 100. ajeta, dakle njegova ρ praksa je bila da dugo klanja sabah namaz.

E Što se tiče situacije u Bosni s obzirom da ezan uči u seferu na čovjeku je da se pridržava džemata da ga ne bi prošao sevab, jer je to bolje nego da klanja sam na početku namaskog vremena.

E Što se tiče hadisa od Ibn Mes'uda da će doći vrijeme kada će namjesnici odgađati namaz i da onda trebamo klanjati namaz u njegovo vrijeme, a zatim ponovo klanjati sa njima, odnosi se na ikindiju namaz.

Napomena: Tačka 2. (str. 293.)

E Namaz nije ispravan ako se klanja u potkošulji i neophodno je da se pokriju ramena.

“Mustehab je jaciju namaz malo odgoditi od njenog vremena”

Ovaj mustehab se veže za kompletan džemat ili za pojedinca koji ne klanja u džematu, a ne za onog koji ostavi džemat i klanja sam, pod izgovorom da on želi nagradu.

Prenosi se od Aiše τ da je Allahov Poslanik odgodio jaciju do prolaska polovine noći. Ljudi u mesdžidu su zaspali, zatim je izašao, klanjao i rekao: "To je njeno vrijeme ali se bojim da ću otežati ummetu.” Bilježe Muslim i Nesai.

Dakle braćo, ne može se sad ovo uzeti za dokaz; da npr. sjediš sa braćom na sijelu i kažeš im da ćete odgoditi jaciju zbog sijela a i sunnet je, a džemat tamo klanja u mesdžidu nedaleko od tebe. Dakle, ovo se veže za kompletan džemat ili za pojedinca koji iz opravdanih razloga ne prisustvuje džematu, recimo u blizini nema nigdje džemata i druge stvari koje opravdavaju da ne prisustvuje džematu.

“Mekruh je spavati prije jacije i sijeliti poslije nje”

Bilježi džemaa od Ebu Berze el-Eslemija τ da je Poslanik ρ volio da odgodi jaciju, mrzio je spavanje prije nje i priču nakon nje.Pod ovim da se ne priča nakon jacije se podrazumijeva beskorisna priča i gubljenje vremena, pa da onda ne možemo ustati na sabah namaz, a ako imamo nekog ko će nas probuditi ili je, pak, naša priča hairli onda nema mekruha.

Ahmed i Tirmizi koji kažu da je hasen, od Abdullaha ibn Umera τ bilježe da je rekao: "Allahov Poslanik ρ je sjelio u Ebu Bekrovoj kući i govorio o muslimanskim važnim pitanjima, ja sam sjedio sa njim."

Od Abdullaha ibn Abbasa se prenosi da je rekao: "Prenoćio sam jednu noć kod Mejmune τ a Resul ρ je bio kod nje, da bi vidio kakav je noćni namaz Allahova Poslanika ρ u jednoj noći, pa je Allahov Poslanik ρ razgovarao sa svojom ženom jedan sahat, zatim je legao da spava."

E Dakle čovjek može razgovarati sa svojom ženom, djecom itd. Međutim, sijela sa praznim govorom, šupljim pričama, ne treba se to prakticirati.

Klanjanje jednog rekata prije isteka vremena

Ko klanja jedan rekat u određenom namaskom vremenu stigao je da klanja taj namaz. Potvrdu za ovo bilježe džemaa od Ebu Hurejre τ. Dakle, kada kažemo ko stigne klanjati rekat znači da stigne na ruk'u, dakle da uspije obaviti ruk'u i ako uđe u novo namasko vrijeme uspio je klanjati taj namaz.

Zaboravljanje ili prespavanje namaza Od Ebu Katade τ se prenosi: "Allahovom Poslaniku ρ spomenuto je da neki ljudi prespavaju namaz, pa je rekao: "U spavanju nema pretjerivanja, nego je pretjerivanje u nespavanju, pa ako neko od vas zaboravi ili prespava namaz neka ga klanja čim se sjeti."

Mes'ela: Čovjek propusti ikindiju namaz, bilo da zaboravi ili prespava, i dođe u mesdžid, a za akšam već proučen ikamet, šta će uraditi? Klanjat će akšam za imamom, a zatim klanjati ikindiju, što je stav četvorice imama.

Da li će ponoviti akšam? Imaju dva stava:

Jedan stav je da ponovi akšam namaz, to je stav Ibn Umera, Malika, Ebu Hanife i jedan rivajet imama Ahmeda.

Drugi stav je da neće obnoviti namaz što je stav Ibn Abbasa, Šafije i drugi stav imama Ahmeda. I ovo mišljenje je jače zato što Allah nije naredio Svome robu da obavi namaz dva puta.

Bilježi Ahmed od Imrana ibn Husejna τ da je rekao: "Išli smo noću sa Poslanikom ρ, pa u zadnjem djelu noći smo zaspali i nismo ustali dok nas nije probudila vrućina sunca, pa smo uznemireni požurili da se abdestimo.
Poslanik ρ nas je smirio i naredio da se pokrenemo sa tog mjesta (u drugom rivajetu se kaže da u toj dolini ima šejtan) pa smo išli sve dok sunce nije odmaklo, abdestio je i naredio Bilalu τ da prouči ezan, klanjao je dva rekata sunneta, proučen je ikamet i najzad klanjali smo, pa smo rekli: "Allahov Poslaniče, hoćemo li ga ponoviti u njegovo vrijeme sutra?" Pa je rekao: "Zar vam vaš Gospodar ne zabranjuje kamatu, pa kako da je uzme od vas."

Mes'ela: Čovjek zatekne džemat kako klanja podne namaz i htjedne da klanja sa njima sabah, pa kad imam ustane da klanja treći rekat on preda selam, je li mu namaz ispravan?

Odgovor: Ovaj namaz nije ispravan u mezhebu imama Ebu Hanife, Malika i Ahmeda u jednom rivajetu, a ispravan je kod Šafije i u drugom rivajetu Ahmeda.

Istraživanje kraja jacijskog vremena

Ulazak jacijskog vremena je sa nestankom crvenila na nebu. Bilježi Buhari od Aiše τ da je rekla: "Klanjali smo jaciju od nestanka crvenila do kraja prve trećine noći."

Bilježe Ahmed, Ibn Madže i Tirmizi od Ebu Hurejre τ, da je Poslanik ρ rekao: "Da se ne bojim da ću otežati ummetu naredio bi im da klanjaju jaciju do trećine noći ili do polovine." (Ovo je vrijeme slobodnog izbora)

Napomena: Svaki namaski vakat ima svoj period vrijednosti, period slobodnog izbora (vremena) i period nužnosti. Što se tiče

perioda nužnosti kod jacije namaza on je do sabaha. Bilježi Muslim od Ebu Katade, da je Poslanik ρ rekao:

"Nije pretjerivanje u spavanju, nego je pretjerivanje u onome ko ostavlja klanjanje namaza sve dok ne dođe vrijeme novog namaza."

Ovdje se izuzima sabah namaz, jer se ulema složila (idžma) da on prestaje sa izlaskom sunca, a ne do podne.
Namaski Sunneti (str. 296.)

Šta kvari namaz?

Tačka 2. (str.303.)
Napomena: Ako je čovjek iftario neka ne proguta ono što mu se nađe od hrane u ustima, kao mrvica ili slično.

Šta je u namazu dozvoljeno?

Tačka 6. (str.305.)
Komentar: Zaustaviti i ne dati da prođe ispred njega ako ima sutru, ako nema sutre ostaviti prostora onoliko koliko sedždu može napraviti. Sutra je potrebna da stoji samo ispred imama, a ispred klanjača (muktedije) se može nesmetano prolaziti.

O

E Tačka 11. (str. 316.): *"Zaista, imam je za to da se ugledamo na njega, pa kad on donese tekbir i vi ga donesite, a nemojte počinjati dok on ne dovrši tekbir. Kad on ode na ruku', onda i vi idite, a nemojte ići na ruku' dok on ne ode. Kad on ode na sedždu idite za njim, a nemojte ići na sedždu dok se on na sedždu ne spusti."* (Bilježe Ahmed i Ebu Davud) Ovim se želi reći da muktedija ne počinje sa jednim ruknom dok se imam u potpunosti ne smiri na tom ruknu, što je u Bosni slabo prakticirano. (Komentar)

E Klanjanje na uzdignutom mjestu imama ili muktedija: mekruh je da imam stoji na uzdignutijem mjestu od muktedija, osim

ako postoji nužda da se tako nešto uradi; bilo da bi se podučili ili nepostojanje drugog mjesta. *"Allahov Poslanik ρ je zabranio da imam ode na mjesto, a da ljudi budu niži od njega."* (Bilježi Darekutni) U Medainu (grad u Iraku) Huzejfe τ je bio imam ljudima, stao je na više mjesto od njih, pa ga je Ibn Mes'ud τ povukao za košulju, pa kad je završio namaz, rekao je: *»Zar ne znaš da su to oni zabranjivali?«* A Huzejfe reče: *»Sjetio sam se kad si me povukao.«* (Bilježe Šafija i Ebu Davud) Što se tiče klanjanja na uzdignutijem mjestu muktedija u odnosu na imama ona je dozvoljena, tako su uradili Ebu Hurejre i Enes τ.

E Tačka 14. (str. 317.): Ovdje se radi kad imam zaslužuje da ga džemat prezire, međutim, ako ga preziru zbog tog što slijedi Sunnet, to nema veze sa ovim hadisom. (Komentar)

E Tačka 15. (str. 317.): Položaj imama u džematu; imam treba da bude u sredini. Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Resul ρ rekao: *"Neka imam bude u sredini i upotpunite praznine u saffu."* (Bilježi Ebu Davud) Položaj klanjača; formiranje saffa muktedija od imama desno i lijevo da imam bude u sredini. (Napomena)

E Tačka 7. (str. 320.): Vezano je za klanjača koji nađe prostor u saffu a klanja sam, međutim, ako ne nađe mjesta neka klanja sam iza imama, neka povuče jednog nazad, da stane sa desne strane imama, hadis koji govori o povlačenju nazad je da'if, drugo od Abdullaha ibn Omera τ se prenosi da je Muhammed ρ rekao: *"Ko poveže saff, Allah će njega povezati, a ko rastavi saff, Allah će njega rastaviti."* (Bilježe Nesa'i i Ebu Davud) Kaže Uzvišeni *I: "Allah nikog ne opterećuje preko njegovih mogućnosti."* (El-Bekara, 286. ajet) Ako hoćeš da prekineš namaz ne moraš predati selam. (Komentar)

Namaz sljedbenika različitih mezheba jednih iza drugih

Dozvoljeno je klanjanje pripadnika jednog iza pripadnika drugog mezheba, to je bila praksa ashaba, tabi'ina i imama četiri mezheba, unatoč tome što su imali razmimoilaženja po raznim pitanjima, kao npr. da li kvari abdest jedenje devinog mesa, puštanje krvi, dodirivanje žene sa strašću? Nema nijedan od selefa da je rekao da se ne smije klanjati iza onog ko smatra da to kvari abdest i koji smatra da to ne kvari – pa npr. Ebu Hanife i drugi klanjali su za imamima Medine, a bili su malikije, iako nisu učili bismille; ni na glas, ni u sebi. Ebu Jusuf je klanjao iza Rešida koji je bio napravio hidžamu, a Malik mu je izdao fetvu da ne mora abdestiti; Ebu Jusuf nije obnovio namaz. Ahmed ibn Hambel smatrao je da treba uzeti abdest nakon hidžame i izlaska krvi iz nosa; na upit o propisu namaza za imamom kojem je potekla krv i nije obnovio abdest, odgovorio je: *»Kako da ne klanjam za Se'id ibn Musejjibom i Malikom.«* Sve ove mes'ele su u pitanjima različitog shvatanja u kojem onaj ko pogodi ima dvije, a onaj ko promaši ima jednu nagradu. Nema razmimoilaženja po ovom pitanju. Izuzev u situaciji ako imam uradi nešto oko čega se slažu i imam i muktedija da kvari namaz; poput situacije da muktedija na imamovim leđima ugleda nedžaset, pa ne upozori imama, onda je namaz muktedije pod upitnikom, a namaz imama ispravan. Od Džabira ibn Esveda τ, od njegovog oca se prenosi da kaže: *"Bio sam sa Poslanikom ρ na hadždžu i klanjao sam sa njim sabah namaz u mesdžidu El-Hif, a bio sam mladić, pa kad je završio namaz dvojica ljudi na kraju skupa nisu klanjali sa njim, pa je rekao: »Dovedite mi ih!« – pa su dovedeni uplašeni, tresli su se, pa je rekao: »Šta vas je spriječilo da klanjate sa nama?« – pa su rekli: »Allahov Poslaniče, klanjali smo u našim mahalama.« – a on je rekao: »Nemojte to ponavljati, ako klanjate u svojim mahalama, pa dođete u mjesto gdje se obavlja džemat, klanjajte sa džematom, to vam je nafila.«* (Bilježe Ebu Davud, Nesa'i i Ahmed)

Dozvola ne slijeđenja imama kad postoji opravdanje

Dozvoljeno je onome ko stupi u namaz sa imamom da istupi iz džemata i nastavi klanjati sam, ako imam produži namaz zbog, recimo bolesti, propadanja imetka, gubljenja imetka ili gubljenja društva, ili savladavanja sna. Od Džabira τ se prenosi da je rekao: *"Allahov Poslanik ρ je odgodio jaciju, a Mu'az τ je klanjao sa njim, pa se vratio svome narodu i klanjao sa surom Beqare. Jedan čovjek se izdvojio i klanjao sam, pa su mu ljudi rekli: »Učinio si nifak!« a on je rekao: »Nisam učinio nifak, nego ću otići do Poslanika ρ i obavijestiti ga o ovom.« Otišao je do njega ρ i spomenuo mu ovo, a Resul ρ je rekao: »Zar si ti iskušavalac Mu'aze, zar si ti iskušavalac Mu'aze, uči te i te sure (Eš-Šems, El-E'ala…)«* (Bilježi džema)

Opravdanja zbog izostavljanja džemata

Dozvoljeno je u slijedećim situacijama:

1. i 2. Hladnoća i kiša. Od Džabira τ se prenosi da je rekao: *"Izašli smo sa Allahovim Poslanikom ρ i pokisli,* pa je rekao: *»Ko hoće neka klanja na svom mjestu.«* Na ovaj dokaz analogno se uzima hladnoća i vrućina, velika tmina, strah od nasilnika, divlje životinje, snajpera itd.

3. Prisustvo hrane. Od Abdullaha ibn Omera τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: *"Ako neko od vas bude za hranom, neka ne požuruje sve dok ne zadovolji potrebu, pa čak kad bi i ikamet bio proučen."* (Bilježi Buhari)

4. Trpljenje nuždi. Od Aiše ψ se prenosi da je rekla: *"Čula sam Poslanika ρ kako kaže: »Nema namaza uz prisustvo hrane, niti*

ako trpimo nuždu.« (Bilježe Ahmed i Muslim) Od Ebu Derda τ se prenosi da je rekao: *"Od čovjekova znanja je da obavi potrebu da bi mogao ući u namaz čista srca."* (Bilježi Buhari)

Vrijednost ezana i muezzina

E Dodatak (na str. 321.): Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Resul ρ rekao: *"Da ljudi znaju kolika je vrijednost ezana i prvog saffa – pa se ne mogu dogovoriti, nego bacajući kocku – bacali bi je."* (Bilježe Buhari i drugi) Od Muavije τ se prenosi da je Resul ρ rekao: *"Muezzini će imati najduže vratove na Sudnjem danu."* (Bilježe Ahmed i Muslim) Od Bera ibn Aziba τ se prenosi da je Resul ρ rekao: *"Uistinu, Allah i meleci donose salavat na prvi saff, a muezzinu se oprašta dokle mu glas dopire."* (Bilježe Ahmed i Nesa'i sa dobrim senedom) Od Ebu Derde τ se prenosi da je čuo Resula ρ kako kaže: *"Nema trojice koja ne uče ezan niti se kod njih uči ikamet, a da ih šejtan ne zaokupi."* (Bilježi Ahmed)

E Napomena:

1) Ikamet u Bosni je ispravan.

2) Ezan kada nastupi vrijeme i prije toga: Ezan se uči na početku namaskog vremena, ni prije ni poslije, osim sabahskog ezana gdje je propisano da se uči prije nastupanja namaskog vakta, pa se onda uče dva ezana što je sunnet Poslanika ρ; *Bilal τ je učio ezan prije nastupanja namaskog vremena, a Ibn Ummi Mektum τ sa nastupanjem namaskog vremena,* ova predaja je muttefekun alejhi, a prenosi je Abdullah ibn Omer τ. Od Ibn Mes'uda τ da je Resul ρ rekao: *"Neka vas Bilalov τ ezan ne prekida u sehuru, jer on uči ezan da bi se vratio onaj od vas ko klanja, i da bi se probudio onaj ko spava."* (Bilježe Ahmed i drugi) Treba voditi računa da se riječi *es-salatu hajrum-minen-neum* uče u drugom ezanu, a ne u prvom.

3) Razdvajanje između ezana i ikameta. Potrebno je da između ezana i ikameta bude ostavljeno vrijeme za pripremu namaza; ezan je propisan za ovo. Od Džabira ibn Semure τ se prenosi da je rekao: *"Muezzin Allahova Poslanika ρ je učio ezan, a zatim bi čekao sve dok ne vidi da je Poslanik ρ izašao, pa tek bi onda učio ikamet."* (Bilježe Muslim, Ahmed i Ebu Davud)

4) Ko prouči ezan uči i ikamet. Kaže Tirmizi: *'Po ovome se radi kod većine učenjaka, s tim da se slažu da je dozvoljeno da ikamet uči neko drugi.'*

5) Kada se ustaje na namaz? *Od Enesa τ se prenosi da je on ustajao na namaz kad bi muezzin rekao: »kad kameti-s-salah.«* (Bilježi Ebu Munzir)

6) Nije dozvoljeno izaći iz mesdžida nakon proučena ezana osim u nuždi. Od Ebu Hurejre τ se prenosi: *"Allahov Poslanik ρ nam je naredio da ako budemo u mesdžidu, pa budemo pozvani na namaz, niko ne izlazi dok ne klanja."* (Bilježi Ahmed sa sahih senedom) "Jednog dana Ebu Hurejre τ je vidio čovjeka kako izlazi iz mesdžida nakon ezana, te je rekao: *»Ovaj se ogriješio prema Ebu Kasimu ρ.«*

7) Ezan i ikamet za namaz koji je prošao. Ko prespava ili zaboravi namaz propisuje mu se kada se sjeti da prouči ezan i ikamet i klanja. Od Imrana ibn Husejna τ da je rekao: *"Išli smo noću sa Resulom ρ, pa u zadnjem dijelu noći smo zaspali i nismo ustali dok nas nije probudila vrućina Sunca, pa smo uznemireni požurili da se pripremimo za namaz. Resul ρ nas je smirio i naredio da se pokrenemo s tog mjesta, (u drugom rivajetu se kaže da u toj dolini ima šejtan) pa smo išli sve dok Sunce nije odmaklo – abdestio je ρ i naredio Bilalu τ da prouči ezan – klanjao je dva rekata sunneta, proučen je ikamet i klanjali smo, pa smo rekli: »Allahov Poslaniče,*

hoćemo li ga ponoviti u njegovo vrijeme sutra?« – pa je Resul ρ rekao: »Zar vam vaš Gospodar Y ne zabranjuje kamatu, pa kako da je uzme od vas?« (Bilježi Ahmed) Ako je propustio više namaza sve će ih klanjati odjednom, mustehab je da prouči ezan (poluglasno, tiho) jedan put i da prouči ikamet za svaki namaz; "kao što se desilo na dan Hendeka kad su mušrici zadeverali muslimane od četiri namaza – od podne do jacije, čak i dio noći, pa je Resul ρ naredio Bilalu τ da prouči ezan, pa je proučen ikamet, klanjano podne i tako redom; ikamet pa ikindija, ikamet pa akšam…" (ovo je bilo prije nego je propisan namaz u strahu). Dok, ako se klanjaju u mesdžidu propušteni namazi, onda je bolje da se ne uči ezan, kao što kaže Hasan el Basri.

8) Nije dozvoljeno učiti ezan bez dozvole stalnog muezzina.

9) Greške u ezanu:

a) Kažu Allahu ekberal-lahu ekber što je neispravno, a ne sa dammom – *"Allahu ekberul-lahu ekber."*

b) Glasno učenje salavata na Poslanika ρ nakon ezana, a sunnet je da bude u sebi.

c) Učenje ezana u horu, to nije od sunneta.

d) Melodičnost pretjerana i dodavanje harfova, hareketa ili dužina (za ezan važe pravila kao i za Kur'an što se tiče svih tedžvidskih pravila, ne postoji med duži od šest dužina). Kad je jednog dana Ibn Omer τ vidio čovjeka kako to radi rekao mu je: *"Ja te mrzim u ime Allaha."* – a zatim je rekao svojim prijateljima: *"On pjeva u ezanu i to naplaćuje."*

Spajanje i skraćivanje namaza

E Putnik ima pravo da spaja namaz po potrebi, u žurbi i ako mu je olakšica. "Allahov Poslanik ρ je ponekad spajao namaze ako bi žurio na putovanje ili ako bi imao kakvo šeri'atsko opravdanje, te spajao je namaze na Arefatu i Muzdelifi, također u pohodu na Tebuk, ponekad je spajao i ako bi se pokrenuo prije nego Sunce pređe polovinu (zeval), odgađao je podne do ikindije i spojio ih u ikindijsko vrijeme – za ovo postoji potvrda u Sahihu, a ako bi krenuo nakon zevala, prenosi se da je klanjao podne i ikindiju spojeno." (Dodatak)

Spajanje nije isto što i kraćenje

Razlog spajanja nije isti kao razlog kraćenja namaza, ova stvar se pomiješala kod mnogih ljudi. Kraćenje namaza u putovanju je pritvrđeni sunnet, dok je spajanje namaza olakšica uvjetovana potrebom; ove dvije stvari razdvaja Sunnet Poslanika ρ. Učenjaci se slažu da je kraćenje namaza sunnet, a razišli su se da je li vadžib, kao što su se razišli povodom dozvole spajanja na putovanju.

E Ebu Hanifin mezheb je da se ne spaja namaz, osim na Arefatu i Muzdelifi.

E Malikov i Ahmedov mezheb u jednom rivajetu se kaže da musafir ne smije spajati namaze, samo kada se vraća, nego spaja samo kad putuje ka odredištu, Malik dodaje još i da se žuri.

E Šafijski i Ahmedov mezheb po drugom rivajetu je da musafir spaja ako se vraća. Povod ovog razmimoilaženja je činjenica da je malo hadisa preneseno o spajanju namaza. *Iz ovog razumijemo da svaki musafir ima pravo kraćenja, ali ne i stalnog spajanja namaza.*

E Imam Ahmed povodom spajanja namaza je najblaži, te on kaže: *»Da je dozvoljeno spajati namaze (na putu ili kod kuće) u*

teškoći i poslu, koji odobrava čovjeku da ne prisustvuje džumi ili džematu, čak dozvoljava dojilji da spaja namaze ako joj je teško prati odjeću za svaki namaz, isto tako ženi koja je u istihazi i bolesniku.«

E Učenjaci su se razišli povodom nijeta da li je potrebno da čovjek zanijeti kraćenje i spajanje ili drugačije kazano, je li obaveza imama da obavijesti muktedije da će skratiti, odnosno spajati namaz? Većina učenjaka kaže da nije neophodno; ovo je stav Malika, Ebu Hanife i jedan rivajet imama Ahmeda, dok Šafija i grupa sljedbenika imama Ahmeda smatraju obaveznim.

E Prvo mišljenje je ispravnije i na njega ukazuje Sunnet Poslanika ρ: *"On je kratio namaze sa ashabima, ali ih nije obavještavao da će ih kratiti, niti je naređivao da nanijete kraćenje."* Kad je Poslanik ρ zaboravio dva rekata jednog namaza, Zul-jedejn τ mu je rekao: *"Je li namaz skraćen ili si zaboravio, Allahov Poslaniče?" – pa je odgovorio: »Namaz niti je skraćen, niti sam ja zaboravio.« – pa je rekao: »Ne, nego si zaboravio!«* Dakle, da je obaveza da se nijeti kraćenje namaza Zul-jedejn τ bi ga upitao zašto nam nisi naredio da nijetimo kraćenje namaza?! – *"Također, kad je spajao namaze, Allahov Poslanik ρ ih nije upozoravao da će spojiti, sve dok ne završe."*

E Učenjaci su se podijelili oko toga da musafir upotpunjuje namaz, kakav mu je propis?
Ebu Hanifin i Malikov mezheb po jednom stavu je da je kraćenje namaza vadžib i da nije dozvoljeno upotpunjavanje namaza, – drugi Malikov stav i jedan stav imama Ahmeda je da je upotpunjavanje namaza mekruh, – drugi stav imama Ahmeda i Šafije je da je kraćenje namaza bolje, efdalnije, – drugi stav imama Šafije je da je upotpunjavanje bolje i taj stav je slab.

E Da li je spajanje dva namaza u putovanju bolje ili je bolje kraćenje? Klanjanje namaza u njihovo vrijeme – ako ne postoji potreba za spajanjem – kod sve četvorice imama je bolje.
Veći dio namaza Poslanika ρ na putovanju bio je u njihovo vrijeme, dok je spajanje bila rijetka praksa Poslanika ρ. Što se tiče kraćenja, na svim putovanjima, Allahov Poslanik ρ četvoro-rekatne namaze je kratio. Niko ne prenosi da je Poslanik ρ četvoro-rekatni namaz klanjao četiri rekata na putovanju: Hadis od Aiše ψ u kojem se prenosi da je ona klanjala potpuni namaz i mrsila na putovanju je da'if. U Sahihu se prenosi da je namaz na početku naređen dva po dva rekata, zatim je u mjestu boravka povećan broj, a na putovanju je ostao isti.

Džuma namaz

E Tačka 4.9. (str. 334.) Što se tiče sure El-Kehf, uči se od akšama u četvrtak do ikindije u petak.

E Tačka 5.1. (str. 334.): Žena nije obavezna klanjati džumu, ali joj je dozvoljeno da klanja.

(Napomena)

Tačka 5.4.: …i osoba koja mora biti uz bolesnika. (Dodatak)
Tačka 5.6.: Stražaru koji stražari na važnim mjestima – dozvoljeno je izostaviti džumu. (Dodatak)

E Tačka 6.2. (str. 335.): Ako muslimani žive u selu ili mjestu u kojem nema džamije, pa nađu salu, prostoriju ili nešto slično – dozvoljeno im je da tu klanjaju i džuma im je ispravna. (Komentar)

E Tačka 10. (str. 336.): Broj ljudi potreban da bi džuma namaz bio valjan: Ulema se ne razilazi oko toga da je džemat uvjet ispravnosti džume namaza, međutim, oko broja ljudi koji čine džumu namaz razišli su se na 15 mezheba. Sujuti kaže da nema sahih predaja koja precizira broj koji je neophodan. Mišljenje koje se preferira je da je džuma valjana ako je klanjaju dva pa više, jer ima hadis koji kaže: *"Dvojica, pa naviše su džemat."* (Dodatak)

Džumanska hutba

Imam povodom hutbe treba da slijedi Sunnet Poslanika ρ. Kaže ibnul-Kajjim: *"Hutba Poslanika ρ bila je podsjećanje na temelje imana, spomen Dženneta i Vatre, te šta je Uzvišeni Y pripremio Svojim pokornim robovima."* – a ne hutbe od kojih ljudi nemaju koristi, pa da izađu sa hutbe, a nikakve koristi nisu imali. Hatib je dužan odabrati adekvatne teme; mora biti čovjek koji prati i analizira stanje muslimana.

Adabi kojih se treba pridržavati hatib:

1)Da kvalitetno priprema temu unaprijed.

2) Da vodi računa o svom izgledu i čistoći.
3) Da slijedi sunnet vezan za hutbu i namaz.

4) Da govori o temama koje su potrebne muslimanima.

5) Da ima dobre odnose sa muktedijama.

Prekidanje hutbe od strane imama zbog nekih situacija

Od Ebu Rifa'a el Adevija τ se prenosi da je rekao: *"Došao sam do Allahovog Poslanika ρ dok je on držao hutbu i rekao mu: »Allahov*

Poslaniče, ja sam čovjek stranac, ne znam ništa oko moje vjere,« – *pa je prekinuo hutbu, sišao sa minbera, prišao mi i počeo me podučavati onome čemu ga je podučio Uzvišeni Y, zatim se vratio na minber i završio hutbu."* (Bilježi Muslim)

Namaz u gužvi

Od Sejjara τ se prenosi da je rekao: *"Čuo sam Omera τ kako kaže dok je držao hutbu; "Allahov Poslanik ρ je izgradio ovaj mesdžid, a mi muhadžiri i ensarije smo bili sa njim, pa ako bude žestoka gužva, onda neka čovjek klanja na leđima svoga brata (tj. čini sedždu na njegovim leđima)."* (Bilježi Ahmed)

Džuma i bajram u istom danu

Ako se džuma i bajram zadese u istom danu obaveza džume spada sa onih koji su klanjali bajram. *Od Zejda ibn Erkama τ se prenosi da je Allahov Poslanik ρ klanjao bajram petkom, zatim po pitanju džume dao ruhsu (olakšicu) i rekao: "Ko hoće da klanja, nek klanja!"* (Bilježe petorica) (Ko ne klanja džumu, klanjat će podne). Mustehab je imamu da klanja džumu, da joj prisustvuje onaj ko želi.

Greške vezane za džumu namaz

1) Način sjedenja.

2) Dva rekata između dva ezana, ima hadis koji kaže: *"Između svaka dva ezana klanjajte dva rekata."* Pod dva ezana se podrazumijeva ezan i ikamet – ovo je vezano za pet dnevnih namaza, dok džuma namaz, kaže Ibn Tejmijje: *"Allahov Poslanik ρ između prvog i drugog ezana, – a prije džume – nije klanjao ništa, niti to iko prenosi od njega. U vrijeme Poslanika ρ nije se učio ezan sve dok Poslanik ρ ne bi sjeo na minber, pa kad bi Bilal τ proučio ezan, Allahov Poslanik ρ bi kazao dvije hutbe, zatim bi Bilal τ proučio*

ikamet, a Poslanik ρ bi klanjao ljudima – nije bilo moguće da nakon ezana klanja on, niti bilo ko od muslimana, – a ne prenosi se također, ni od koga, da je u svojoj kući prije izlaska na džumu klanjao išta."

E Osnova je jedan ezan za džumu namaz: *"Ovako je postupao Poslanik ρ kao što smo spomenuli, a kad je bilo više ljudi u Osmanovo τ vrijeme – dodan je treći ezan."* (Bilježi Buhari) Pod "treći ezan" se podrazumijeva da su bila dva ezana i ikamet.

3) Dova na sedam stepenica minbera, poznato je da je minber Poslanika ρ imao tri stepenice i nije učio dove kao što se to prakticira.

4) Dizanje ruku na minberu prilikom dove u toku džume, jer to nije sunnet, čak se prenosi da je zabranio ashabima da to rade, što bilježe Muslim i drugi.

5) Stajanje ispred vrata mesdžida prije početka džume radi razgovora, pušenja i slično.

6) Imami u početku hutbe, prilikom donošenja salavata na Poslanika ρ kažu: *'ve senedena'* (onaj na koga se oslanjamo).

7) Klanjanje podne nakon džume.

8) Žene ne klanjaju podne dok se muškarci ne vrate sa džume.

Vitr namaz

E Tačka 1. (str. 337.): Kod većine uleme vitr namaz je pritvrđeni sunnet. Ebu Hanife koji ima stav da je on obavezan (vadžib), to je slabo mišljenje; kaže Ebul-Munzir: *"Ne znam nikoga ko se složio sa Ebu Hanifom povodom ovoga."* (Komentar)

E Tačka 7. Vitr se ne klanja poput akšama, nego je ispravno da klanjaš dva rekata pa predaš selam, pa onda klanjaš treći, ili da klanjaš tri rekata sa jednim sjedenjem na kraju, dakle da ne sjediš između drugog i trećeg rekata, mišljenje da se klanja kao akšam je slabo. (Dodatak)

Kunut na vitru

Tačka 8. Propisano je da se uči kunut dova na vitru tokom cijele godine. Prenosi se od Hasana ibn Alijja τ da je rekao: *"Allahov Poslanik me je naučio riječima koje ću proučiti na vitru: Allahumme hdini fimen hedejt…"* (Bilježe Ahmed i ashabu sunen) Šafija i još neki smatraju da se kunut dova na vitru uči samo u drugoj polovini ramazana. (Dodatak)

Tačka 9. Mjesto učenja kunut dove: Dozvoljeno je učiti kunut prije ruk'ua, a nakon što se završi učenje, pa ako neko želi da učini kunut, donijet će tekbir i dignuti ruke za dovu, te će proučiti kunut, a zatim ponovo dignuti ruke i izgovoriti tekbir – dozvoljeno je, također, izgovoriti kunut nakon što se dignemo sa ruk'ua. Što se tiče dizanja ruku prilikom dove, neki učenjaci to smatraju mustehabom, a neki ne, u globalu može i jedna i druga opcija. Što se tiče potiranja lica nakon proučene dove u namazu, tu stvar nije činio niko od selefa. (Dodatak)

Tačka 10. Dova nakon vitra: Mustehab je da onaj ko završi vitr prouči: *"Subhanel melikil kudus Rabbul-melaiketihi ver-Ruh," dižući glas pri tom Rabbul-melaiketihi ver-Ruh jedanput."* (Dodatak)

Učenje kunuta u pet dnevnih namaza

Propisano je da se uči kunut u farzovima pet dnevnih namaza prilikom velikih iskušenja koja zadese muslimane. Od Ibn Abbasa τ se prenosi da je rekao: *"Allahov Poslanik ρ je učio kunut čitav jedan*

mjesec, na podnevu, ikindiji, akšamu, jaciji i sabahu, kad bi rekao: »Semiallahu limen hamideh« – na zadnjem rekatu, učio bi dovu protiv njih.« (Bilježe Ebu Davud i Ahmed)

E Tačka 3.5. (str. 342.): Ovdje se izuzimaju namazi kao što su namazi povoda, te sedžda tilavet. (Napomena)

Istihara namaz

Klanja se dva rekata, čovjek uči spomenutu dovu, te spomene svoju potrebu.

Mjesto gdje se uči dova

1) Dova se može učiti na sedždi, može se učiti gdje se uči kunut, nakon ettehijjata, a prije selama ili nakon selama, a najbolje je da bude u namazu, a ne van njega.

2) Istihara namaz je u dozvoljenim stvarima, a ne u onom što je vadžib ili onom što je haram. Postoji pogrešno shvatanje istihare kod ljudi (gatara i slično) – čovjek ima problema sa ženom, pa ode kod neke žene da mu ona klanja istiharu namaz – ova stvar je raširena u Bosni.

3) Nije uvjet da čovjek usni, da mu utrne ruka ili da mu žmirka oko, nakon istihare namaza; istihara je u suštini samo čist oslonac na Allaha I.

Bajram-namaz

E (str. 346.) b) 1.: Riječ najskupocjenije, misli se na kurban, a ne miris. (Napomena)

E Tekbir koji se uči na defileima; tekbir – Allahu ekber – je greška, jer je to tekbir koji se uči u džihadu – pogotovo ako s tim plašimo ljude koji ionako o Islamu znaju veoma malo. Ispravno je učiti onako kao što je zapisano u knjizi str. 347 poslije farz namaza. (Napomena)

Izlazak žena i djece na bajram

Propisano je da na bajram izađu žene i djeca i da se okupe na musalli i to; i mlade, i starije, i ne udate, i one koje imaju hajz. Na osnovu hadisa koji je muttefekun alejhi od Ummu Atijje ψ se prenosi da je rekla: *"Naređeno nam je da izađemo na oba bajrama i djevojkama i onima koje su imale hajz, da prisustvujemo dobru i dovi muslimana, one koje su imale hajz bi se izdvajale iz musalle."* Od Ibn Abbasa τ se prenosi da je rekao: *"Izašao sam sa Allahovim Poslanikom ρ na kurban ili ramazanski bajram, pa je klanjao, a zatim proučio hutbu, zatim je otišao ženama i njima održao vaz; podsjetio ih i naredio im sadaku; udjeljujte sadaku, jer sam vidio da je većina vas od stanovnika Džehennema."* (Bilježi Buhari)

Namaz prije i poslije bajram namaza

Ne postoji nikakva potvrda da se ni prije, ni poslije namaza klanja ikakav namaz. Od Ibn Abbasa τ se prenosi da je rekao: *"Allahov Poslanik ρ je na dan bajrama izašao i klanjao dva rekata bajram namaza, a ni prije ni poslije ništa nije klanjao."* (Bilježi džema)

Vrijednost deset dana zul-hidždžeta

Od Ibn Abbasa τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: *"Nema dana u kojima je činjenje dobrih djela draže Allahu od deset dana zul-hidždžeta, pa rekoše: »Zar ni džihad na Allahovom putu.« – pa reče: Ni džihad na Allahovom putu, osim čovjeka koji izađe sa svojim tijelom i imetkom, pa ništa ne vrati."* (Bilježi džema, osim Muslima i

Nesai'e) Ashabi su u ovim danima posebno bili aktivni u 'ibadetu. Ebu Hurejre τ i Ibn Omer τ su u ovim danima izlazili na ulice, donosili tekbire, i ljudi su ih slijedili. Kaže El Evzai' τ: *"Do mene je doprlo da je vrijednost dobrog djela u danu od deset dana zul-hidždžeta kao vrijednost bitke na Allahovom Y putu u kojoj se po danu postilo, a po noći stražarilo."* Od Ebu Hurejre τ da je Allahov Poslanik ρ rekao: *"Nema dana u kojem je Allahu draže da Mu se robuje, od deset dana zul-hidždžeta; dan posta u njima vrijedi koliko jedna godina, noć provedena u namazu u njima je kao noć lejletul-kadr."* (Bilježe Tirmizi, Ibn Madže i Bejheki)

O propisima dženaze

E Zabilješka: Da li je dozvoljeno nositi privjeske sa natpisima iz Kur'ana i Sunneta. Prenosi Amr ibn Šua'jb τ od svoga oca, a on od svoga oca da je Poslanik ρ rekao: *"Kada se neko od vas prestraši u snu neka kaže: »Utječem se Allahu sa Njegovim potpunim riječima od Njegove srdžbe, Njegove kazne i zla Njegovih robova kao i od napada šejtana i od njihovog prisustva, onda mu neće na štetiti ove stvari.« "Amr ibn As τ je podučavao svoje sinove tim riječima, a onima koji to nisu mogli shvatiti, napisao je ovu dovu na neku stvar, objesio na njihove vratove."* (Bilježe Ebu Davud, Nesa'i i Tirmizi, koji kaže da je hasen garib) Međutim, preče je da se ovakve stvari ne rade, zato što se time otvaraju vrata belaja i širka za ovaj Ummet i ovo je stav većine selefa.

Pokuđenost priželjkivanja smrti

Pokuđeno je priželjkivati smrt ili doviti za nju zbog bolesti, iskušenja. Poslanik ρ je rekao: *"Neka niko od vas ne priželjkuje smrt zbog nevolje koja ga je zadesila, osim ako nema druge, onda neka kaže: »Allahu moj poživi me ukoliko je život bolji za mene i usmrti me ako je smrt bolja za mene.«* (Bilježi džema) Razlog za to, kao što se prenosi u drugom hadisu, u kome se kaže da je Poslanik ρ kada je

ušao kod svog amidže Abbasa, koji je bio na samrti i koji je priželjkivao smrt, mu rekao: *»Amidža, nemoj priželjkivati smrt, ako si bio muhsin povećat će ti se dobra djela i to je dobro za tebe, a ako si bio griješnik onda ti je bolje da se smrt odgodi i to je bolje za tebe.«* (Hadis bilježe Ahmed i Hakim) Ukoliko se čovjek boji za sebe od smutnje onda mu je dozvoljeno da priželjkuje smrt, kao što se bilježi u dovi Poslanika ρ, u hadisu kojeg bilježi Tirmizi i koji kaže da je hasenun sahihun: *"Ukoliko budeš želio moj narod da staviš na smutnju, pa usmrti me prije nego dođe smutnja."* U Muvetti se bilježi da je dovio Omer τ: *"Allahu moj, ostario sam i moja snaga je oslabila i moje stado se proširilo, pa uzmi me sebi u stanju u kom nisam uskratio."*

Vrijednost dugog života sa dobrim djelom

Bilježe Ahmed i Tirmizi, koji kaže da je hadis hasenun sahihun od Abdurrahmana Ebu Bekraha τ, on prenosi od svog oca, da je jedan čovjek rekao: *»Allahov Poslaniče, koji je čovjek najbolji?« – Pa reče: »Onaj čiji se život oduži i njegovo djelo bude dobro.« Pa ovaj ponovo upita: »Koji je najgori čovjek?« "Onaj čiji se život oduži, a njegovo djelo bude loše, odgovorio je."*

Život ovoga Ummeta

Od Ebu Hurejre τ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: *"Život moga Ummeta je između 60 i 70 godina, a mali broj je onih koji pređu te godine."* (Bilježi Tirmizi)
Kupanje jednog dijela tijela mejita

E Komentar Tačka 6. (str. 361.) Kaže Šafija: *"Doprlo je do nas da je ptica donijela ruku i bacila je u Mekku, nakon bitke oko deve (to je bila ruka Abdurrahmana ibn Attaba ibn Usejda) i poznali su je po prstenu, pa su je oprali i klanjali mu dženazu."* Ebu Hanife i Malik kažu: *"Ako se nađe više od pola tijela mejita, ono se kupa i*

klanja se nad njim, a u suprotnom, niti se kupa, niti se klanja nad njim."

Gusul pobačenog zametka

Ako mu je već oblikovano tijelo okupat će se i klanjat će mu se dženaza.

E Dodatak Tačka 13. (str. 363.):

a) Klanjanje dženaze onome koji je ubijen u provođenju šeri'atske kazne nad njim. Onaj ko je ubijen u toku izvršenja šeri'atske kazne se kupa i klanja mu se dženaza, kao što bilježi Buharija da je čovjek iz Eslema došao Poslaniku ρ i priznao mu da je počinio zinaluk (blud), pa se Poslanik ρ okrenuo od njega sve dotle dok nije posvjedočio protiv sebe četiri puta, pa ga je upitao: *»Da li si ti lud?« – pa je odgovorio: »Nisam.« Pa je rekao: »Je si li oženjen?« – pa je odgovorio: »Jesam.« Pa je naredio da ga odvedu i kamenuju na musalli, i kada se povećao nivo kamenja oko njega pobjegao je, pa su ga uhvatili i kamenovali ga, i bio je kamenovan sve dok nije umro, pa ga je Poslanik ρ spomenuo po dobru i klanjao mu dženazu."*

b) Klanjanje dženaze nad onim koji je ukrao nešto od ganime (ratnog plijena), nad samoubicom i nad ostalim grješnicima. *Većina uleme zastupa mišljenje da se treba klanjati dženaza onima koje smo spomenuli, dok ono što se prenosi da Poslanik ρ nije klanjao na onoga ko ukrade nešto iz ganime, nad samoubicom, nad djetetom koje je rođeno u zinaluku – sve to je samo kao opomena prema ovim djelima.*

c) Klanjanje dženaze nevjerniku. Muslimanu nije dozvoljeno da klanja dženazu nevjerniku, a dokaz za to: *"Vjerovjesniku i vjernicima nije dozvoljeno da mole oprosta za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti."* (Et-Tewbe, 113. ajet)

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَن يَسۡتَغۡفِرُواْ لِلۡمُشۡرِكِينَ وَلَوۡ كَانُوٓاْ أُوْلِي قُرۡبَىٰ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمۡ أَنَّهُمۡ أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَحِيمِ ١١٣

Također govor Allaha I: "I nijednom od njih, kad umre, nemoj molitvu obavljati, niti sahrani njegovoj prisustvovati, jer oni u Allaha i Njegovog Poslanika ne vjeruju i kao nevjernici oni umiru." (Et-Tewbe, 84. ajet)

وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰٓ أَحَدٖ مِّنۡهُم مَّاتَ أَبَدٗا وَلَا تَقُمۡ عَلَىٰ قَبۡرِهِۦٓۖ إِنَّهُمۡ كَفَرُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَمَاتُواْ وَهُمۡ فَٰسِقُونَ ٨٤

Najpreči čovjek za klanjanje dženaze mejitu

Fakihi su se razišli oko ove stvari, pa je rečeno da je najpreči emir, upravitelj, pa onda otac, zatim ostali, pa ukoliko ovi nisu prisutni, onda sin – ovo je mezheb malikija i hambelija, dok je mezheb Šafije da klanja otac, pa sin izostavljajući emira – mezheb Ebu Hanife je da klanja upravitelj, pa onda kadija, a nakon toga imam koji predvodi ljude u namazu, a nakon toga njegovi rođaci.

Ko bude ranjen u borbi, pa nakon toga umre

Ko bude ranjen u borbi, a zatim bude živio i njegovo stanje bude stabilno i nakon toga umre – okupat će se i klanjat će mu se dženaza. Kao što je bilo sa Sadom ibn Mua'zom τ u bici na Hendeku.

Međutim, onaj ko bude ranjen u borbi i umre nakon toga, on se ne kupa i klanja mu se dženaza kao šehidu – to je za one koji su ubijeni u borbi (ovo se misli na one koji su ubijeni u borbi protiv nevjernika). Međutim, ukoliko bude ranjen mimo borbe (šehidi dunjaluka) – nad svim ovim šehidima se klanja dženaza, ali se kupaju, kao npr. onaj koji umre od bolesti ili onaj koji preseli braneći svoj imetak – oni nisu nikako isti kao ahiretski šehidi, i oni se kupaju prije klanjanja dženaze, kao što smo već spomenuli, za razliku od ahiretskih šehida koji se ne kupaju.

Položaj imama u zavisnosti da li je mejit muškarac ili žena

Od sunneta je da imam stoji naspram glave muškarca, a naspram struka, tj. sredine žene.

Klanjanje dženaze za više ljudi

Ako bude više mejita, svejedno bili oni muškarci ili žene postavljaju se u red između imama i kible, međutim, vrjedniji od njih se stavlja ispred imama, a nad njima se klanja jedna dženaza. U slučaju da su mejiti i muškarci i žene zajedno, dozvoljeno je da im se zajednički klanja jedna dženaza ili da se klanja dženaza muškarcima, a druga dženaza ženama, ukoliko su pomiješani prvo se stavljaju muškarci pred imama, a zatim žene.

Klanjanje dženaze pobačenom djetetu

Pobačeni zametak ukoliko nije napunio četiri mjeseca se ne kupa, ne gasuli, niti mu se klanja dženaza. Samo se umota u krpu i zakopa se. Ukoliko bude stariji od toga, a bude pobačen i pokaže znake života (poput plača, pokreta, kašljucanja itd.), a nakon toga umre, nad njim se klanja dženaza po suglasnosti uleme, ali ako ne pokaže znakove života tu ima razilaženja. Kod malikija i hanefija je da mu se ne klanja dženaza, dok kod Ahmeda i ostalih učenjaka je zastupljeno

mišljenje da se kupa i da mu se klanja dženaza, zato što se od Mugire ibn Šu'be τ prenosi da je Poslanik ρ rekao: *"Jahač ide iza dženaze, a pješak ide ispred s desna ili s lijeva, a nad pobačenim zametkom klanja se dženaza, a njegovim roditeljima dovi se za milost i oprost."* (Bilježe Ahmed i Ebu Davud)

E Tačka 16. (str. 364.): Poželjnost okupljanja više ljudi za klanjanje dženaze. Od Aiše ψ se prenosi da je Poslanik ρ rekao: *"Nema mejita kome bude klanjalo dženazu više od sto ljudi, koji mu budu dovili, a da njihova dova neće biti primljena."* (Bilježe Ahmed, Muslim i Ebu Davud)

Od Ibn Abbasa τ se prenosi da kaže: *"Čuo sam Poslanika ρ da je rekao: »Nema čovjeka muslimana koji umre, pa da u njegovoj dženazi ne bude četrdeset ljudi koji Allahu ne pridružuju druga, a da Allah Y ne primi njihovo zauzimanje za njega.«* (Dodatak)

E Tačka 18. (str. 365.): Klanjanje dženaze nad kaburom. Dozvoljeno je klanjati dženazu mejitu nakon što se ukopa u ma koje vrijeme, pa čak iako mu je već klanjana dženaza. Od Zejda ibn Sabita τ se prenosi da kaže: *"Izašli smo sa Poslanikom ρ na mezarje Beki'u, pa je Poslanik ρ tamo primijetio novi kabur, pa je upitao o njemu, te mu bi rečeno da je to kabur neke žene, pa je upitao: »Ko je ona?« – pa im je rekao: »Zašto me niste obavijestili kako bih joj klanjao dženazu?« – pa mu rekoše: "Allahov poslaniče, spavao si u vremenu kajlule i postio si, pa nismo željeli da te uznemirujemo." – On im reče: »Ne činite to drugi put.« Pa je prišao kaburu i posaffao nas iza sebe, te je donio tekbir četiri puta nad kaburom."* (Hadis bilježe Ahmed, Nesa'i i Bejheki) Najvrjednije je da se dženaza klanja pored kabura, a prije pokopa, a što se tiče hadisa od Ebu Merseda τ da je Poslanik ρ rekao: *"Nemojte sjediti na kaburovima i ne klanjajte prema njima."* (Hadis je sahih, bilježe ga Tirmizi, Ebu Davud i Muslim) Sa ovim se cilja da je zabranjeno klanjati pet dnevnih namaza, osim dženaze, kao što

Ahmed bilježi od Šekika, a on od Abdullaha da je Poslanik ρ rekao: *"Najgori ljudi su oni koje zatekne Sudnji dan, a oni su živi, i oni koji uzimaju kaburove za mjesta na kojima obavljaju namaz."* (Napomena)

-nastavak u sledećoj brošuri inšaAllah-

lektor:Abdulmedžid Nezo,...
obrada teksta:Hamza Alagić, Abdurrahman Kalabić,...
šerijatska recenzija: prof. sa medrese Mus,ab ibn Umejr,
dizajn i štampa:AIO Linz